

KOMMUNEDPLAN TROMSDAL

FORSLAG TIL
PLANPROGRAM
AUGUST 2010

VERDAL KOMMUNE

Forord

Innherred samkommune går nå i gang med arbeidet med ny kommunedelplan for Tromsdalen i Verdal kommune. Målsettingen med planarbeidet er å avklare langsiktige arealmessige utfordringer knyttet til utnytting av berggrunnsressurser, og øvrig bruk av Tromsdalen som område, og legge føringer for hvordan en på best mulig måte skal håndtere disse.

Tromsdalen har en av Europas største og reneste kalksteinsforekomster. Forekomsten har vært drevet siden ca. 1970, og i dag er det Verdalskalk AS som står for driften med et årlig uttak på i underkant av 1 000 000 tonn kalkstein per år. Verdalskalk AS ønsker å øke dette uttaket betydelig, bl.a. som grunnlag for nye investeringer i virksomheten. Kalksteinsforekomsten er i all hovedsak fordelt over eiendommene til Statsskog, Leirset og Værdalsbruket. Verdalskalk AS driver uttaket etter direkte avtale med grunneier for de to førstnevnte eiendommene. På Værdalsbrukets grunn leier Verdalskalk AS driftsrettighetene fra Norcem.

På 1970-tallet ble det gjennomført en større utredning for Norcem med tanke på å etablere sementfabrikk i Borgåsen basert på de store og gode kalksteins- og fyllittforekomstene i Tromsdalen. Planene er så langt ikke gjennomført, men Norcem har beholdt sin rettighetsavtale og konsesjon fra den gang.

Tromsdalen besitter i tillegg spesielt store natur-, landskaps- og friluftskvaliteter. Her finnes flere sjeldne arter, særlig i Ramsåsen, men også i Bjølloberget der man bl.a. kan finne orkidétypen Marisko. I Tromsdalen ligger også naturreservatet Kaldvassmyra, som er en særegen og rik våtmarksbiotop. Berggrunnen består i all hovedsak av kalkstein, en letteroderende sedimentær bergart, som i Tromsdalen har blitt formet til flotte naturlandskapsformasjoner med bekkecanyoner og underjordiske kalksteinsgrotter. Tromsdalen er et yndet sted for friluftslivsinteresserte, og kommunen har tidligere fått pris for god tilrettelegging for friluftsliv i Tromsdalen.

Kaldbruddet i Tromsdalen sett fra Ramsåsen

Foto: Thomas Møller

Første fase i planarbeidet vil være å vedta et planprogram som angir rammene for utarbeidelsen av planen. Planprogrammet er en ”oppskrift” for planlagt gjennomføring av planprosessen. Planprogrammet vil redegjøre for formålet med planen, utfordringene som vil bli belyst gjennom planprosessen og opplegg for medvirkning.

1. Innledning

Plan og utviklingskomiteen har i forbindelse med behandling av sak om Tromsdalen i møte 04.03.08 gjort vedtak der administrasjonen anmodes om å starte arbeidet med en kommunedelplan for Tromsdalen. Dette planprogrammet er begynnelsen på dette arbeidet. Det tas sikte på at prosessen skal være sluttført gjennom vedtak i kommunestyret innen mai 2012.

Kommunedelplanarbeidet er vurdert opp mot *Forskrift om konsekvensutredninger*, og faller inn under bestemmelsene i § 2, *Planer og tiltak som alltid skal behandles etter forskriften*. Prosessen med utarbeidelse av kommunedelplan er tredelt: Første del innebærer utarbeidelse av planprogram, andre del går på utarbeidelse av planforslag og konsekvensutredning, mens tredje del representerer planvedtaket.

Planprogrammet sendes på høring i forbindelse med melding om oppstart av planarbeidet. Høringstiden er minimum seks uker. Planprogrammet fastsettes av Verdal kommune som ansvarlig planmyndighet. Planprogrammet skal gjøre rede for formålet med planarbeidet, planprosessen med frister og deltagere, opplegget for medvirkning, spesielt i forhold til grupper som antas å bli særlig berørt, hvilke alternativer som vil bli vurdert og behovet for utredninger, jf. Plan- og bygningslovens (PBL) § 4-1.

2. Formål med planarbeidet

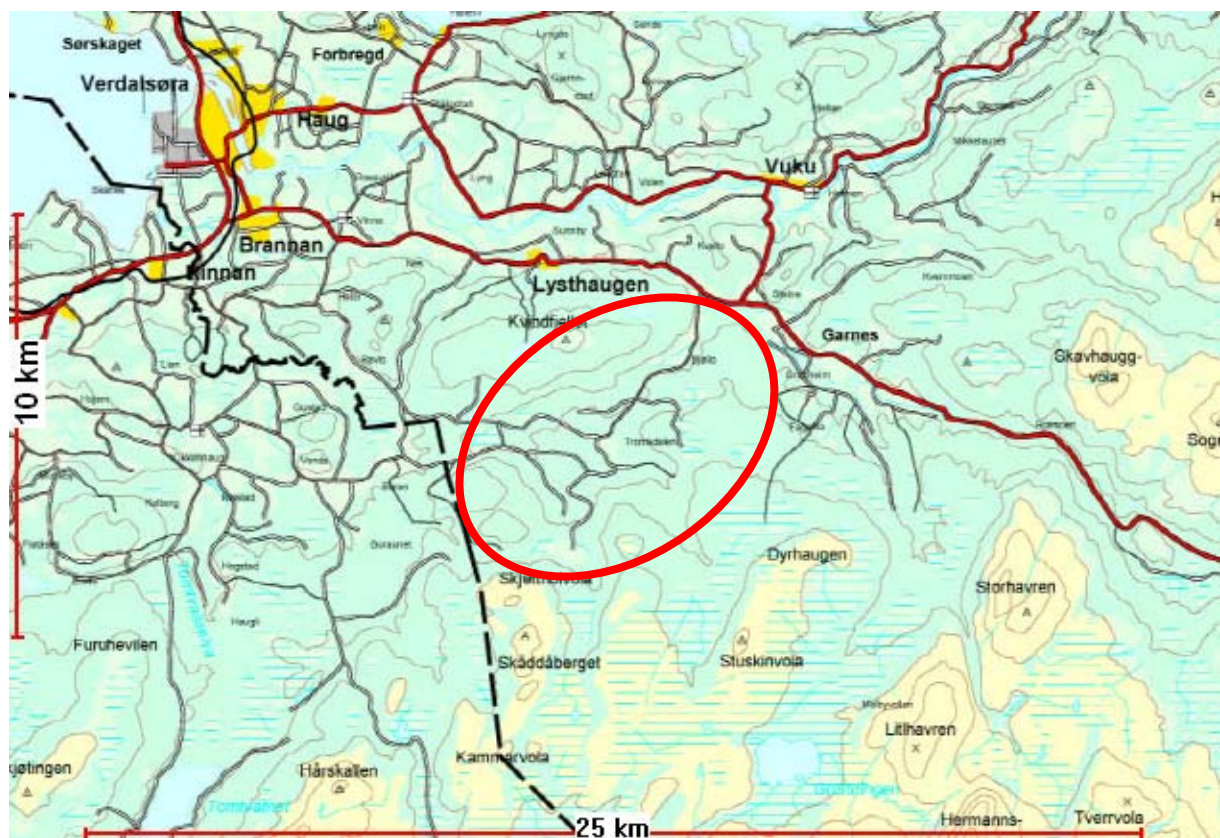
Formålet med en ny kommunedelplan for Tromsdalen er flerdelt. Hovedformålet er å planfeste geografiske rammevilkår for framtidig utnyttelse av kalksteins- og fyllittforekomsten i Tromsdalen på lang sikt. Verdalskalk AS målsetting for uttak i et 100-årsperspektiv ligger i størrelsesorden 3-400 millioner tonn. Det vil i så fall innebære en 3-4-dobling av årlig uttak i forhold til årlig uttaksmengde per i dag. Det er også viktig å sikre ressursen med tanke på en mulig fremtidig etablering av sementfabrikk, noe som vil ha stor næringsmessig betydning for kommunen, bl.a. i form av arbeidsplasser. Dette innebærer videre at det ikke kan tillates annen permanent aktivitet/utbygging i området som kan komme i strid med en langsiktig utnyttelse av kalksteins- og fyllittforekomsten. Planmessig avklaring av alternativ uttransportering av masser gjennom underjordisk transportbånd er også et delmål med planarbeidet.

Et annet viktig formål med planarbeidet er å synliggjøre de store natur- og friluftskvalitetene som finnes i området, og så langt det lar seg gjøre, styre uttaket av berggrunnsressurser og evt. annen arealbruk i en slik retning at dette kommer minst mulig i konflikt med disse kvalitetene. Samtidig som det er en uttalt kommunal målsetting å utnytte de svært rike og gode berggrunnsressursene i Tromsdalen, så ønsker kommunen å tilrettelegge for et mest mulig bærekraftig uttak av disse. Mulige avbøtende og skjermende tiltak for å ivareta natur- og friluftskvalitetene i Tromsdalen vil være sentrale moment i utredningsarbeidet.

Et tredje mål er å avklare planfestede formålsgrenser for etablert skytebane i området.

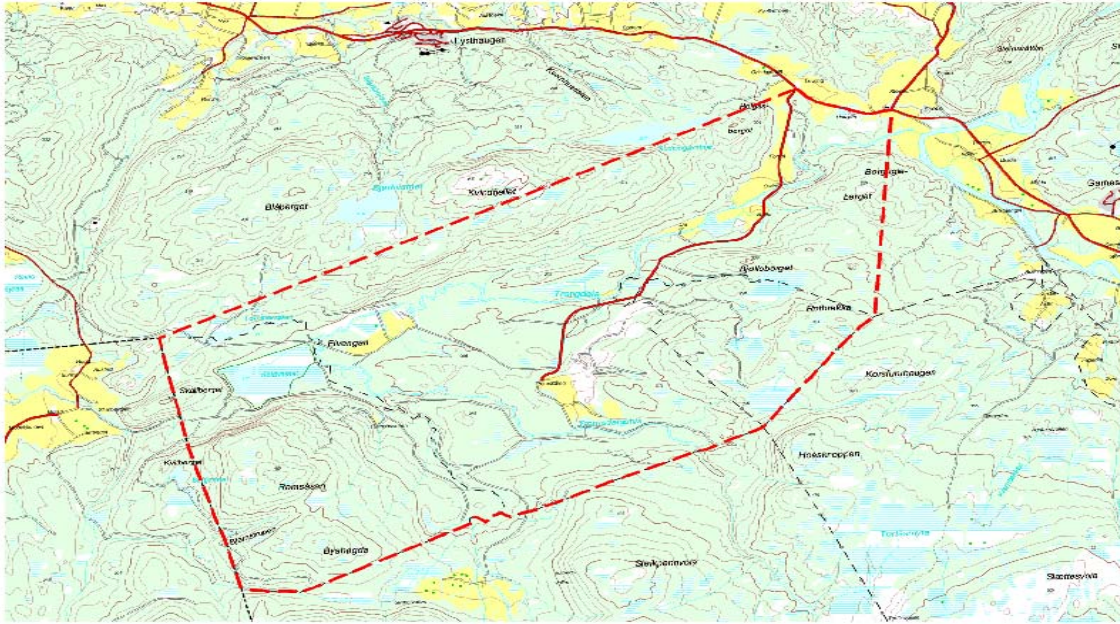
3. Beskrivelse av planområdet

Tromsdalen ligger sør i Verdal kommune ved grensen til nabokommunen Levanger. Tromsdalen er et sidedalføre til Inndalen og ligger ca. 15 km. Fra Verdal sentrum. Dalføret ligger på nivå 180 – 250 m.o.h. og er omkranset av fjellformasjoner i sør, øst og vest. Mot nord og i tilknytning til hoveddalføret er landskapet mer åpent. Selve dalføret strekker seg fra området ved Ramsåsen og Steikpannvola og nordøstover mellom Kvindfjellet og Helgåsberget på nordsiden og Bjølloberget og Bergugleberget på sørsiden opp mot Levringen. Elvene Tromsdalselva og Ramsåa renner gjennom dalføret nord og vestover forbi Ramsåsen og blir Trongdøla i det de møtes ved Elvengan og svinger nordøstover. Bergrunnen består av kalkstein og fyllitt. Kalksteinen som er en letteroderende sedimentær bergart har i flere områder blitt vasket ut av elvene i området og dannet store kalksteingsgrotter, bl.a. ved Ramsåsen. Ved planområdets nordvestre hjørne ligger Kaldsvassmyra naturreservat.

Figur 1 Oversiktskart

Det finnes flere tekniske inngrep i planområdet. Størst er kalkbruddet som dominerer store deler av planområdet. Det går en høyspentledning gjennom planområdet i tillegg til flere veier av ulik standard. Innenfor dalføret finnes flere gårdsbruk samt noen få boligeiendommer og hytteeiendommer. Innenfor området er det virksomhet knyttet til forsvarets forhåndslager i tillegg til at Verdal jeger- og fiskeforening har skytebane her. Området er attraktivt som utfartsterreng både sommer og vinter, og det er gjennomført omfattende tilretteleggingstiltak av kulturhistorisk og naturfaglig opplevelsverdi. Firmaet Tromsdalsopplevelser som driver med naturbasert næringslivsvirksomhet, bl.a. leirskoler for grunnskolen, har sin base i nærheten av Ramsåsvollen.

Figur 2 Avgrensning av planområdet

Dalføret har en av Europas største og reneste kalksteinsforekomster. Kalksteinsforekomsten strekker seg i sør inn i Ramsås statsallmenning og i nord videre ut av Tromsdalen. Ut fra undersøkelser i forbindelse med Norcem sine planer på 1970 – tallet beregnes forekomsten til større enn fire milliarder tonn ned til kote 0. Selv om mengden som kan drives anslås til ca. halvparten, er dette en ressurs av slik størrelse og kvalitet som må forventes utnyttet i et veldig langt tidsperspektiv. Arealplanleggingen må derfor ha dette som forutsetning, og tilrettelegge slik at mulighet for dette ikke ødelegges. Pågående uttak og det som inngår i Verdalskalk sine planer på lang sikt vil i stor grad forandre landskapsbildet i Tromsdalen, og området mellom Bjøloberget og ned mot Tromsdalselva vil etter hvert fremstå som et sammenhengende bruddområde.

Kalkbruddet i Tromsdalen

Foto: Thomas Møller

4. Overordnede rammer og premisser

4.1 Statlige forutsetninger

- Plan- og bygningsloven
- Forskrift om konsekvensutredninger
- Forskrift om kart, stedfestet informasjon, arealformål og kommunalt planregister
- Lov om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldsloven)
- Forskrift om fredning for Kaldvassmyra naturreservat
- Lov om erverv og utvinning av mineralressurser (mineralloven)
- RPR for areal og transportplanlegging
- Retningslinje for behandling av støy i arealplanlegging T-1442
- Rikspolitiske retningslinjer for verna vassdrag
- Evt. ny forskrift om vern av Ramsåsen

4.2 Regionale forutsetninger

- Felles fylkesplan (Trøndelagsplanen) 2009-2012

4.3 Kommunale forutsetninger

- Kommunedelplan for Tromsdalen, vedtatt 28.2.2000
- Reguleringsplan for kalksteinbrudd, vedtatt 3.9.2007
- Kommunedelplan for klima og energi, vedtatt 21.6.2010

Reguleringsplaner i området:

Det er per i dag eksisterende reguleringsplan for kalkbruddet i Tromsdalen. I tillegg er det to reguleringsplaner under arbeid for to massedeponier for avdekningsmasser og fintstoff på henholdsvis Rovmyra og Piksteinsmyra.

I forbindelse med arbeidet med kommunedelplanen vil eksisterende reguleringsplaner i Tromsdalen bli vurdert. Det anses som usannsynlig at noen av de eksisterende/påbegynte reguleringsplanene i Tromsdalen vil komme i strid med påbegynt kommunedelplan. I så tilfelle vil likevel dette medføre at reguleringsplanen ikke lenger er gyldig. Reguleringsplaner som fortsatt skal være gyldige skal synliggjøres.

5. Alternative utviklingsmuligheter for Tromsdalen

0-alternativet vil i dette tilfellet medføre at det ikke legges til rette for utvidet kalksteinsuttak. Det er per i dag ikke lett å overskue alle direkte og indirekte konsekvenser av en slik utvikling. Verdalskalk AS vil utvilsomt likevel få dårligere utviklingsmuligheter og investeringsgrunnlag for virksomheten. Driften vil måtte opphøre mye tidligere enn hva forekomstens størrelse og kvalitet ellers tilsier, noe som også vil innebære et visst bortfall av arbeidsplasser og inntekter til kommunen. Naturverdiene i området og mulighetene for friluftsliv i området vil trolig kommet styrket ut derom 0-alternativet realiseres.

6. Tema med utredningsbehov

6.1 Forurensning

Det skal gjennom utredningsarbeidet avklares hvorvidt og evt. i hvor stor grad utvinning av berggrunnsressursene i Tromsdalen medfører forurensning til vann og/eller luft. Evt. påvirkning av grunnvannet skal også klarlegges.

6.2 Støv og støy

Uttak av kalkstein krever at det gjennomføres sprenging, knusing og uttransportering som per i dag foregår med lastebiler. I hvor stor grad dette medfører noen støybelastninger ut over hva som må aksepteres, må klarlegges. Støy fra skytebanen i Tromsdalen skal også utredes. Virksomheten med sprenging, knusing og uttransportering av kalkstein medfører også mye støv i området. Hvor stor denne plagen er, og hvilke innvirkninger den har på miljøet i Tromsdalen må utredes.

6.3 Transportbehov, energiforbruk og energiløsninger

Økt uttak av kalk vil bety økt uttransportering av kalkstein fra området og ned til Ørin hvor kalken brennes, evt. transporteres videre på skip. Det kan også tenkes at dette vil medføre behov for mer varetransport inn til bruddet. Da kommunedelplanen også vil utrede/legge til rette for uttransportering av kalkstein per underjordisk transportbånd må dette også utredes grundig, bl.a. med fokus også på energiforbruk og energiløsninger?

6.4 Kulturminner, kulturmiljø og kulturlandskap

Det er tidligere avdekt fornminner i området som har vært i konflikt med kalkbruddet i Tromsdalen. Innen nærområdet til kalkbruddet er det kjent flere freda kulturminner i form av fornminner. I 1994 ble to røyser, funnet i 1992, utgravd av Vitenskapsmuseet. Planens innvirkning på kulturmiljøet må konsekvensutredes.

6.5 Områder for friluftsliv

Tromsdalen har interessante innslag av geologiske, kulturhistoriske og naturvitenskapelige forekomster, som det gjennom Tromsdalsprosjektet er gjort en stor innsats i for å få gjort tilgjengelig for allmennheten. De mange forekomster som her finnes innenfor et begrenset område, er tilrettelagt som et konsentrert opplevelses- og undervisningsområde for både allmennheten, skoler og reiselivsnæring. Hovedtyngden av forekomstene ligger sør i Tromsdalen, og ved Ramsåsen der Tromsdalsopplevelser har sin base.

6.6 Naturmangfold

Kaldvassmyra er fredet som naturreservat med hjemmel i naturvernloven ved kgl. Resolusjon av 14.12.1984. Formålet med fredningen er å bevare den særegne og varierte vegetasjonen på Kaldvassmyra for undervisnings- og forskningsformål, samt å bevare enkelte plantearter som anses som sjeldne eller har særlig plantegeografisk verdi. Videre er formålet å bevare en særegen og rik våtmarksbiotop, særlig for vade- og svømmefugler. Det er gitt egne fredningsbestemmelser for området. Naturreservatet dekker et areal på 430 da., og vil i planen bli gitt formål LNFR, men samtidig avmerkes som hensynsone d – båndlagt som naturreservat.

Ramsåsen som ligger 200-400 m.o.h. er kanskje den mest interessante åsen i Tromsdalen, spesielt den bratte nordeksponerte lia. Denne delen av Ramsåsen er p.t. i ferd med å vernes, og det forventes at vernet her vil være vedtatt i løpet av 2010. Dette området vil få samme status i planen som Kaldvassmyra. Området rommer høgstaudegranskog, kalkrike bergvegger, kalkfurskog og bekkekløfter. Artsmangfoldet av moser er uvanlig høyt, hele 359 arter. Bl.a. nålblygmose (EN status i rødlista (utrydningstruet)) som vokser på fuktige kalkberg, og er kjent fra to forekomster i Norge, en i Vest-Agder og en innenfor planområdet i Verdal. Den har den høyeste rødlistestatusen blant kjente arter innenfor området. Dessuten nevnes krokbllygmose som er oppført som direkte truet art i rødlista (VU status). Liljekonvall preger kalkfurskogen. Nordsiden skiller seg ut med en rekke basekrevende fjellplanter som

fjellnøkkeblom, bitterblåfjær, fjell-lok, fjellsmelle m.fl. Av andre kravfulle karplanter kan nevnes tannrot (regional ansvarsart), tysbast, brudespore, krattfiol, kalktelg, blåveis, legevintergrønn og fjellfrøstjerne. I kartlegging av naturtyper i Verdal kommune har Ramsåsen fått høyeste verdsetting A.

I Tromsdalen finnes også følgende lokaliteter med verdsetting A i kommunens naturtypekartlegging: Skallberget, Bjønnstrupen, Bjølloberget og Lia nord for Trongdøla. Ravloberget, en kalkcanyon i Trongdøla og et område ved Kvellovannet som også ligger i Tromsdalen har fått verdsetting B. Det finnes også ca. 15 kalkgrotter spredt innen området, flere av disse med status A. Enkelte av disse vurderes å ha nasjonale verdifulle kvaliteter. En tidligere uoppgadet kalkgrotte på minst 100 m ble registrert i 2008 av fagfolk fra bl.a. Universitetet i Bergen.

Det finnes også to kalksjøer i Tromsdalen hvorav den ene inngår i Kaldvassmyra naturreservat. Kalksjøer er små næringsfattige innsjøer med kalkavhengig vegetasjon og dyreliv – blant de mest sjeldne og særpregete i ferskvann. Levested for truede/sårbare undervannsplanter. I tillegg til Kaldvatnet finnes også Grønntjøna innenfor planområdet mellom Buran og Ramsåsvollen. Grønntjøna vil trolig inngå i et planlagt skogvernområde for Ramsåsen som blir en utvidelse av Kaldvassmyra reservat. Kalksjøer er også foreslått som utvalgt naturtype gjennom Naturmangfoldsloven.

Innenfor planområdet finnes også hekkelokalitet for både vandrefalk (NT status i nasjonal rødliste) og hønschauk. Tromsdalen er også et svært viktig vinterbeiteområde for elg.

Det vil være viktig å avklare evt. innvirkning av utvinning av berggrunnsressursen i Tromsdalen for naturmangfoldet i området.

6.7 Landskap

Landskapet i Tromsdalen domineres hovedsakelig av et flott naturlandskap samt områder som er tatt i bruk til landbruksformål. I tillegg er kalkbruddet et svært synlig element i landskapsbildet. Det ”såret” som kalkbruddet gir i naturlandskapet må forventes å bli større og tydeligere dersom uttaket øker. Landskapsmessige konsekvenser skal beskrives og muligheter for tilbakeføring eller andre landskapsmessige tiltak etter endt uttak må vurderes.

6.8 Jord- og skogressurser

Det er få jordbrukseiendommer med bosetting i Tromsdalen. En del av dyrkamarka forpaktet bort av grunneiere som bor andre steder. Hoveddelen av skogen innen planområdet er av middels og høy skogbonitet, med en relativt normal fordeling av hogstklasser. Området er relativt lett drevet terrengmessig og har et godt utbygd skogvegnett. Værdalsbruket og statsallmenning er de dominerende skogeierne i området. Konsekvensene for jord- og skogressursene i området skal vurderes.

6.9 Beredskap og ulykkesrisiko, jf. PBL § 4-3

Jf. PBL § 4-3 skal det ved utarbeidelse av kommunedelplan for Tromsdalen gjennomføres en risiko- og sårbarhetsanalyse for å avklare evt. forhold som har betydning for gjennomføring av planen. Dette gjelder både eksisterende forhold i planområdet og evt. konsekvenser av planlagte tiltak. Evt. områder med fare, risiko eller sårbarhet avmerkes i planen som hensynssone jf. PBL § 11-8 og gis nødvendige bestemmelser for å avverge skade og tap. ROS-analysen vil omhandle både naturbasert risiko og menneskeskapt risiko, innledningsvis i form av sjekkliste før en dypere analyse av identifiserte risikofaktorer og mulige risikoreducerende tiltak.

7. Planprosessen

7.1 Organisering

Verdal kommune er planmyndighet. Planen skal sluttbehandles og det tas sikte på endelig vedtak av kommunestyret innen utgangen av mai 2012. Arbeidet ledes av Plan, bygg og oppmålingsenheten (PBOM).

7.2 Opplegg for medvirkning og informasjon

Kommunen vil gjennom planarbeidet legge grunnlag for en høy grad av medvirkning og dialog, både med statlige og regionale myndigheter, næringsinteresser i området, berørte grunneiere, lokale lag og foreninger. Det skal holdes åpne folkemøter i forbindelse med planarbeidet og egne dialogmøter med de ulike sektormyndigheter og de mest berørte partene for øvrig.

I henhold til gjeldende regelverk skal

- Planprogrammet legges ut til offentlig ettersyn i seks uker.
- Planforslag legges ut til offentlig ettersyn i seks uker.
- Det avholdes åpne informasjonsmøter og samarbeidsmøter underveis i planprosessen.
- Lokale media benyttes for å kunngjøre oppstart, offentlig ettersyn og planvedtak.

